

Filosofia política contemporània**2015/2016**

Codi: 100287

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500246 Filosofia	OT	3	2
2500246 Filosofia	OT	4	2

Professor de contacte

Nom: Mercè Rius Santamaria

Correu electrònic: Merce.Rius@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisites

És recomanable haver cursat l'assignatura de segon "Filosofia política".

Objectius

Deixant de banda el liberalisme anglosaxó, les filosofies polítiques de l'Europa del segle XX, i encara les d'avui dia, no s'entenen sinó com a diverses temptatives per alliberar-se del model hegel·lià. Tot i que el marxisme va voler ser un primer revulsiu en aquesta direcció, als ulls dels filòsofs posteriors, Marx perpetuà els fonaments teòrics del hegelianisme. Doncs bé, l'objectiu de la nostra assignatura serà l'estudi de dos importants autors del segle XX que, des de posicions elles mateixes inconciliables, es van alçar contra Hegel i, tanmateix, no van poder escapar completament de la seva gran potència teòrica.

Estudiarem la teoria crítica d'Adorno. Pel que fa a Sartre, no ens ocuparem de la seva etapa marxista, és a dir, la pròpiament política, sinó de l'anterior: l'existencialista, segons la denominació habitual. Si bé aquesta tria ens permet de trobar més afinitats entre tots dos autors, no elimina les discrepàncies. En efecte, a més de la seva actitud contrària a la "literatura del compromís", Adorno refusava l'ontologia. Tot i així, l'objectiu de la nostra assignatura serà que les respectives obres s'il·luminin mútuament en enfocar-les des de Hegel.

Competències**Filosofia**

- Analitzar i sintetitzar els arguments centrals dels textos fonamentals de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Aplicar els coneixements de l'ètica als problemes morals de la societat, i valorar les implicacions sobre la condició humana dels canvis en el món de la tècnica contemporània.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica.
- Reconèixer i interpretar temes i problemes de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

- Utilitzar un pensament crític i independent a partir dels temes, els debats i els problemes que planteja la filosofia tant històricament com conceptualment.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els conceptes ètics centrals en els dilemes morals del present.
2. Aplicar el rigor filosòfic en un text escrit seguint els estàndards internacionals de qualitat.
3. Comunicar de forma oral i escrita, amb correcció, precisió i claredat, els coneixements adquirits.
4. Construir arguments ètics amb rigor i identificar i defensar arguments ètics i distingir-los dels incorrectes
5. Construir textos normativament correctes
6. Debatre a partir del coneixement especialitzat adquirit en un context interdisciplinari
7. Demostrar una posició pròpia davant d'un problema o una controvèrsia de rellevància filosòfica, o en un treball de recerca filosòfica.
8. Desenvolupar habilitats d'aprenentatge autònom
9. Discriminar els trets que defineixen el lloc d'un autor en el context d'una problemàtica i reorganitzar-los en un esquema coherent.
10. Distingir i esquematitzar el contingut fonamental d'un text filosòfic.
11. Establir una planificació per desenvolupar un treball sobre la matèria
12. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics
13. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
14. Justificar la validesa d'una posició ètica determinada, en el context dels problemes del món actual.
15. Jutjar l'impacte moral sobre l'ésser humà dels nous desenvolupaments tècnics.
16. Participar en debats sobre qüestions filosòfiques respectant les opinions dels altres participants
17. Reconèixer, amb mirada experta, referents filosòfics del passat i del present i avaluar-ne la rellevància.
18. Relacionar els elements i els factors propis de textos de la tradició filosòfica
19. Resumir els arguments centrals dels grans textos contemporanis d'ètica i filosofia política.

Continguts

1. Conseqüències teòriques i pràctiques del sistema hegel·lià en el segle XX
 - a) El progrés històric
 - b) La necessitat del dret
 - c) La finitud individual
2. Sociologia marxista i psicologia freudiana
3. La teoria crítica d'Adorno
 - a) Contra l'esperit il·lustrat
 - b) Subjecte i individu
 - c) La negativitat de la utopia
4. L'ontologia fenomenològica de Sartre
 - a) L'ésser de la consciència
 - b) La mala fe
 - c) Disgregació ontològica

Metodologia

La metodologia serà l'exigida pels objectius resumits a l'apartat corresponent. Es posarà en pràctica, sobretot, durant les classes presencials i les tutories. També es farà ús del Campus Virtual quan la professora ho consideri convenient.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
classe magistral	30	1,2	9, 17, 18
orientació lectura de textos	19	0,76	10, 19
Tipus: Supervisades			
tutories	22,5	0,9	3, 18
Tipus: Autònomes			
estudi i elaboració de treballs	24	0,96	2, 8, 11
lectura bibliografia recomanada	47	1,88	10, 18, 19

Avaluació

Es tindrà en compte l'assistència regular a classe.

L'avaluació constarà de dues proves. Seran dos exàmens en hores de classe, però que s'hauran pogut elaborar a casa d'acord amb les instruccions donades prèviament. Com que es donaran també en hores de classe, abans s'anunciarà al Campus Virtual la data programada a aquest efecte.

El fil conductor de la primera prova serà la filosofia d'Adorno (tema 3), i el de la segona, la filosofia de Sartre (tema 4). Però entraran igualment, a totes dues proves, els temes 1 i 2, ja que el pensament d'ambdós autors s'haurà explicat, durant el curs, recolzant-se en els temes anteriors.

La data de les avaluacions s'anunciarà, doncs, tan bon punt ho permeti la dinàmica del curs.

La nota final serà la mitjana dels dos exàmens. No s'aprovarà l'assignatura amb una nota inferior a 5. Naturalment, qui no es presenti a alguna de les proves, o no hagi obtingut una nota superior a 2 en totes dues, perdrà el dret a la reavaluació.

L'examen de reavaluació no estarà pensat per pujar nota. Si algun/a estudiant vol intentar de millorar-la, ho haurà de parlar amb la professora, qui decidirà si reuneix les condicions indispensables, així com el procediment a seguir.

Es considerarà "no avaluable" qui no es presenti a cap de les proves d'avaluació. Òbviament, "no avaluable" comportarà "no reavaluable".

Nota: Pel que fa a la presentació de proves o treballs elaborats a casa, si escau, l'incompliment de qualsevol dels requisits tocant a la forma de presentació, que la professora indicarà oportunament (a l'aula, i també explicitant-los al Campus Virtual), comportarà la no acceptació inapel·lable del treball.

Advertiments

Qui no assisteixi a la classe, prèviament anunciada al Campus Virtual, en què es donaran les instruccions per a cada prova escrita, quedarà exclòs/a de l'avaluació, tret que pugui aportar un justificant objectiu de la seva absència.

De les sessions d'avaluació que es fan a l'aula, qui en surti no hi podrà tornar a entrar (excepte per causa major). Si algú hi arriba tard, no serà admès d'ençà del moment en què ja s'hagin formulat les preguntes amb les consegüents instruccions. Es farà una excepció si al·lega una causa justificada amb la documentació pertinent. També podrà incorporar-s'hi si es compromet a portar el justificant posteriorment; però el material que hagi lliurat sota aquestes condicions serà destruït si no compleix el seu compromís abans del dia anunciat per fer públiques les qualificacions.

En el cas dels lliuraments de treballs fets a casa, si escaigués, l'alumne/a haurà de respectar escrupolosament el dia i l'hora estipulats, i lliurar el treball en el lloc que s'anunciarà oportunament. Només s'acceptarà fora de la data i hora previstes si l'alumne/a pot justificar la seva absència amb la documentació pertinent i dins dels períodes raonablement establerts (a la sessió següent o, si això no és possible, posant-se immediatament en contacte amb la professora per saber de quin marge disposa). D'altra banda, si, per alguna raó de pes, no hi pot acudir personalment, haurà d'acordar abans amb la professora que algú altre lliuri el treball en el seu lloc.

Respecte a la possibilitat de trameses per correu electrònic, només es farà efectiva si la professora ho disposa així. En cas contrari, seran desestimades. Igualment serà desestimat qualsevol paper que es deixi a la bústia de la Secretaria, tret que abans s'hagi arribat a un acord amb la professora.

En el cas que un/a alumne/a s'hagi compromès a fer una exposició a classe, si no s'hi presenta, se li aplicarà una penalització en la nota final (un màxim de 0'5 punts), llevat que pugui donar una justificació satisfactòria de la seva absència -i igualment pel que fa a un possible retard.

Quan un/a alumne/a es compromet a assistir a una tutoria i no ho faci, només si documenta satisfactòriament la seva absència tindrà una altra oportunitat. Si arriba a la cita amb retard, se li dedicarà només la resta del temps fixat per endavant.

L'examen de reavaluació es farà a la data anunciada per la direcció del Centre. (Vegeu més amunt les condicions per poder exercir aquest dret.)

Les revisions es duren a terme en la data que s'anunciarà oportunament, o bé a l'aula o bé en penjar les notes corresponents al Campus Virtual.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
primera prova: examen	50%	3,75	0,15	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 19
segona prova: examen	50%	3,75	0,15	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 19

Bibliografia

Tema 1

G.W.F. Hegel, *Lecciones sobre la filosofía de la historia universal*, Alianza (inclou, a tall de pròleg, un text de J. Ortega y Gasset.)

Especialment:

Introducción general.

Introducción especial.

Cap. 3 de la IV part, titulat: Tercer período: la Edad Moderna.

G.W.F. Hegel, *Principios de la filosofía del derecho*, Edhasa.

Tercera parte: la eticidad.

G.W.F. Hegel, *Fenomenologia de l'Esperit*, II volums, Laia, Col·lecció Textos filosòfics.

Volum I

B. Autoconsciència

IV. La veritat de la certesa de si mateix.

A. Suficiència i insuficiència de l'autoconsciència; domini i servitud.

B. Llibertat de l'autoconsciència; estoïcisme, escepticisme i la consciència dissortada.

Volum II

BB. L'Esperit

VI. L'esperit

A. L'esperit veritable; l'eticitat.

a), b), c)

B. L'esperit estrany a si mateix; la formació.

II. La il·lustració

a), b)

III. La llibertat absoluta i el terror.

C) L'esperit cert de si mateix; la moralitat.

a), b), c).

Tema 2

Th. W. Adorno, *Escritos sociológicos I*, Obra Completa 8, Akal [sobretot I part].

J.-P. Sartre, *Questions de méthode*, Edicions 62.

, *Esbós d'una teoria de les emocions*, Edicions 62 [sobretot cap. 2].

Tema 3

M. Horkheimer/**Th.W. Adorno**, *Dialéctica de la Ilustración*, O.C. 3.

Th.W. Adorno, *Minima moralia*, O.C. 4.

, *Crítica de la cultura y sociedad I*, O.C. 10/1 [sobretot "Crítica de la cultura y sociedad", a *Prismas*.]

, *Dialéctica negativa*, O.C. 6 [sobretot: Introducción.

Segunda parte: Dialéctica negativa.

Cap. II de la Tercera parte, pp. 277-330.]

Tema 4

J.-P Sartre, *L'Être et le Néant*, Gallimard, París.

L'edició catalana no és completa: *L'èsser i el no-res*, Edic. 62, Textos filosòfics. Edició de M. Rius. Inclou una **bibliografia d'estudis** sobre l'autor.

El ser y la nada, Alianza.

Els capítols que afecten més directament el tema de l'assignatura són:

Introducció: A la recerca de l'ésser (p. 81-105 de l'edició catalana: versió completa).

Primera part: El problema del no-res (p. 109-163 de l'edició catalana: versió abreujada).

Capítol primer: L'origen de la negació

Capítol segon: La mala fe

Tercera part: El per-altri

Capítol primer, IV: La mirada (p. 281-329 de l'edició castellana).

Estudis relatius a l'assignatura

M. Rius, T.W. Adorno. *Del sufrimiento a la verdad*, Laia, Barcelona, 1985.

, *De vuelta a Sartre*, Crítica, Barcelona, 2005.

, Introducció a J.-P. Sartre, *Defensa dels intel·lectuals*, PUV, València, 2006.

, "Adorno y Sartre: la estética del compromiso", *Daímon*, 41, Murcia, 2007.

, *Tres assaigs sobre Sartre. I una conferència de més*, Leonard Muntaner, Palma, 2008.

, *Contra filósofos. O ¿en qué se diferencia una mujer de un gato?*, Biblioteca Nueva, Madrid, 2014.

, "La comunidad imposible: atisbos sartreanos", *Isegoría*, Madrid (en premsa).

, *Adorno. Un paisaje de glaciares* (pròxima publicació).